

Зелені інвестиції в українську економіку

Звіт Світового Банку «Україна. Варіанти створення зелених інвестицій відповідно до Кіотського протоколу»

Цей звіт був підготовлений Світовим Банком у листопаді 2006 року на прохання Уряду України і профінансований вуглецевим фондом Світового Банку. Він мав на меті проаналізувати перспективи та можливості України щодо торгівлі одиницями визначеної кількості (ОВК) парникових газів та посприяти активному впровадженню схеми зелених інвестицій (СЗІ) – програм поліпшення екологічної ситуації і, зокрема, зменшення шкідливих викидів в атмосферу.

Відповідно до Кіотського протоколу, країни з розвинутою промисловістю взяли на себе зобов'язання скоротити впродовж 2008-2012 років викиди парникових газів. Проте ряд із них поки що не спроможний дотриматися визначених квот таких викидів. Водночас Україна, як і ряд деяких інших країн Східної Європи, через економічний спад має надлишки одиниць визначеної кількості. В 1999 році обсяги викидів в Україні були на 43 відсотки нижчими від рівня 1990 року. Разом з Росією вона може надавати близько 75 відсотків надлишкових ОВК країнам, які їх потребують.

Після ратифікації Україною у 2004 році Кіотського протоколу, вона отримала можливість доступу до вуглецевих кредитів, які можуть допомогти модернізувати виробництво. Тож навіть в умовах подальшого розвитку української економіки кількість шкідливих викидів в атмосферу не збільшуватиметься. А кількість ОВК, які можна пропонувати до продажу, не зменшуватиметься, і це становитиме для країни чималий зиск. Заразом така діяльність підвищить інвестиційну привабливість України.

Реалізувати схему зелених інвестицій Україна збирається, зокрема, за допомогою Світового Банку. Він виступає експертом у сфері вуглецевого фінансування та екологічно сталого розвитку. Саме за сприяння Світового Банку ряд країн з перехідною економікою запропонували створити схему зелених інвестицій. Країни, які купують надлишкові ОВК, знатимуть, на реалізацію яких програм та проектів використовуватимуться країнами-«продавцями» отримані кошти.

Для того, щоб розпочати операції з ОВК, Україна повинна продумати загальну стратегію для управління ними та стратегію вирішення проблем клімату. Надлишок ОВК, що існує в Україні, оцінюють від 1,5 млрд. до 2,2 млрд. Хороше управління ними впливає на їх рейтинг ризику і, відповідно, на їх цінність.

Україна досі не мала вагомого досвіду роботи з ОВК, поки що для цього бракує навіть відповідного законодавства. Звіт пропонує розпочати пілотні

проекти за тимчасовими схемами – через відповідні рішення Уряду. Поки будуть ухвалені потрібні закони, виконавчі рішення про тимчасовий порядок можуть полегшити впровадження пілотної трансакції з ОВК та регулювати створення СЗІ.

Передбачається, що основний попит на українські ОВК надходитиме від Японії, Італії та Іспанії. Україна повинна розглядати ці країни як першочергові при торгівлі своїми ОВК.

Звіт передбачає, що перші пілотні трансакції матимуть невеликий обсяг – приблизно 10-20 млн. ОВК. Однак, вони будуть корисними і для перевірки готовності потенційних покупців до відповідної співпраці, і для набуття Україною необхідного торговельного досвіду у цій сфері, а також спроможності ефективно відпрацьовувати схему зелених інвестицій. Світовий Банк готовий допомогти Україні у підготовці та реалізації пілотної операції продажу ОВК.

У Звіті розглядаються різні форми продажу ОВК, які може застосувати Україна. Це: індивідуальні переговори, тендер, аукціон, публічна пропозиція, тендер проектів. Україна має застосовувати таку торговельну стратегію, котра пом'якшить ризики і посилить умови продажу ОВК. А головним чинником для цього є створення надійної та прозорої СЗІ, передбачення договірних умов, гарантій, купівлі страхування тощо.

Схема зелених інвестицій впроваджується, аби забезпечити відповідальне використання коштів, отриманих від продажу ОВК, і спрямувати їх на розв'язання важливих екологічних проблем. Ці кошти можуть акумулюватися як у спеціальному фонді в українському бюджеті, так і в позабюджетному фонді.

А використати надходження було б важливо для поліпшення ситуації з викидами парникових газів, насамперед, у дев'яти галузях української економіки, які мають великі обсяги таких викидів.

Серед найбільших «забруднювачів» атмосфери – паливно-енергетична галузь. Викиди в атмосферу у газовому секторі становлять 32 відсотки загального обсягу викидів парникових газів. Особливо значні обсяги цих викидів від транзиту та скраплення газу.

Серед пропозиції озеленення, внесених Міністерством палива та енергетики України, є модернізація та підвищення ефективності газових компресорних станцій, сприяння використанню таких мало досліджених енергетичних джерел, як відходи, енергія теплових викидів газових компресорних станцій, надлишковий тиск на станціях розподілу газу та низькоякісний газ (відходи) на нафтових та газових родовищах.

Серед інших галузей, які потребують зелених інвестицій для подальшого оновлення та модернізації, - комунальна, транспортна, сільськогосподарська, гірнична та важка промисловість тощо. Найважливішими для них є питання енергозбереження. Так інвестиції в металургійний сектор можуть сприяти заміні існуючих виробничих ліній від мартенівських до конверторних процесів, це зменшить споживання газу сталеливарній галузі на 1,4 млрд. куб. м на рік. А надходження СЗІ в сільське господарство могли б сприяти

його сталому розвитку, допомогти реалізувати проекти екологічно чистого фермерства з меншим використанням мінеральних добрив та вдосконаленого поводження з органічним добривом для зменшення викидів метану тощо. Так само за належного інвестування, як вважає Міністерство транспорту України, викиди від дорожнього транспорту можна було б скоротити на 50 відсотків. Важливими є інвестиції і в лісову галузь, які можна було б використати для розширення площі лісів, запобігання незаконній їх вирубці, покращення управління лісами та посилення біологічного розмаїття. Україна вже робить перші кроки щодо продажу ОВК. Однак основна робота у цьому напрямку, найбільші контракти слід очікувати з 2008 року. Тому нинішній період можна вважати підготовчим і водночас відповідальним, адже від того, як він пройде, значною мірою залежатимуть результати подальшої роботи.